

مطلب روز: کاشت کلزا

علی زمان میرآبادی

مستول مرکز تحقیقات کاربردی شرکت توسعه کشت دانه های روغنی

در کشور ما برای تولید روغن نباتی از گیاهانی همچون سویا، کلزا، آفتابگردان، گلرنگ و ... استفاده می کنند. این گیاهان علاوه بر استفاده از روغن آنها کاربردهای دیگری نیز دارند که تولید و کشت آنها را اقتصادی می کند. استان های شمالی کشور (مازندران و گلستان) از مراکز پیشرو در کشت محصولات مذکور به خصوص کلزا و سویا محسوب می شوند که سهم قابل توجه ایی از سطوح کشت زراعت های اخیر در کشور، مربوط به همین دو استان است. سویا گیاهی است که بهار و تابستان کشت می شود و نهایتا در اواخر تابستان و اوایل پائیز بر حسب شرایط آب و هوایی برداشت می گردد. کلزا در مناطق سردسیر در شهریور ماه و در مناطق معتدل در پائیز کشت می شود. در این مقاله با توجه به همزمانی فصل رویشی کلزا، در این خصوص مطالبی بیان خواهد شد. علی رغم شرایط آب و هوای خشک در پائیز سال گذشته، پائیز امسال برای کشاورزان فصلی پر از برکت و بهره مندی از باران رحمت الهی بود، ولی استمرار بارندگی ها و سردی هوا باعث شد تعدادی از کشاورزان کلزا کار موفق به کشت این محصول نگردند. برای بسیاری از کشاورزان این موضوع بعضا مورد سوال است که چه زمانی و تا چه هنگام آنها قادر هستند این زراعت را در پائیز کشت نمایند. لذا در این بخش به طور خلاصه به این موضوع می پردازیم. کلزا ارقام مختلفی دارد. برخی از این ارقام را تحت عنوان ارقام زمستانه می شناسیم که این ارقام عمدتا در مناطق سردسیر و کوهستانی کشت شده و دیررس نیز می باشند. معمولا در کشور ما این ارقام در شهریور ماه کشت می گردند. مناطقی مثل کیاسر و هزار جریب استان مازندران مثالی از این مناطق کوهستانی هستند. برخی دیگر، ارقام بهاره هستند که در بسیاری از کشورهای جهان، آنها را در بهار کشت می کنند و آن به دلیل شرایط آب و هوای سرد پائیز و زمستان است. در کشور ما به خصوص در مازندران و گلستان، با توجه به این که شرایط آب و هوایی پائیز و زمستان چندان سرد نیست لذا ارقام بهاره کلزا در پائیز کشت می گردد. چون کشت پائیزه کلزا در این مناطق یاد شده عموما دیم است، تاریخ کاشت ارقام بهاره، وابستگی زیادی به زمان و مقدار بارندگی در این فصل دارد. تحقیقات بسیاری از پژوهشگران این حوزه در استان های فوق الذکر نشان می دهد که در یک فاصله اطمینان دو ماهه (از ابتدای مهر ماه تا اواخر آبان) و حتی در برخی موارد در نیمه اول آذر، می توانیم با کشت کلزا، راندمان اقتصادی از این محصول داشته باشیم. اگرچه نیمه دوم مهر تا ابتدای آبان با توجه به تجربه سال های گذشته بیشتر از ایام دیگر قابل توصیه است. در هر صورت این موضوع در مناطق مختلف و شرایط آب و هوایی ممکن است در برخی از سال ها تغییر نماید. نباید فراموش نمود برخی اوقات جهت مدیریت و پیشگیری بعضی از عوامل خسارتزا همچون آفات، بیماریهای گیاهی و علف های هرز، تاریخ کشت کلزا تغییر خواهد کرد. به عنوان مثال در مزارع کلزا در برخی مناطق برای فرار از بیماری پوسیدگی سفید ساقه یا خسارت احتمالی ناشی از کک ها کشت زود هنگام توصیه می شود. موضوع دیگری که تاریخ کشت کلزا را تحت تاثیر خود قرار می دهد انطباق مرحله گلدهی کلزا با سرمای زمستانه و یا گرمای بهاره است. اگر کشاورزان تاریخ کاشت زود هنگامی داشته باشند به طوری که مرحله گلدهی کلزا با سرمای غیرمنتظره در زمستان مواجه شود امکان آسیب جدی وجود دارد اگرچه گزارشات مربوط به این نوع خسارت در سابقه ده ساله این محصول در شرایط آب و هوایی شمال چندان قابل توجه نبوده است. از طرفی اگر تاریخ کشت کلزا با تاخیر مواجه شود (آذرماه)، امکان انطباق مرحله گلدهی با آب و هوایی گرم فصل بهار نیز وجود دارد و همان گونه که می دانید گرمای بسیار و خشکی می تواند در این مرحله در کاهش راندمان اقتصادی محصول تاثیر گذار باشد. در هر صورت تجربیات کشاورز، راهنمایی ها و اطلاعاتی های سازمان های مربوطه، اطلاعات و آمارهای هواشناسی می تواند، نقش موثری در انتخاب بهترین تاریخ کاشت کلزا داشته باشد.